

TRƯỜNG ĐẠI HỌC ĐÀ LẠT KHOA CÔNG NGHỆ THÔNG TIN

-000-----

TOÁN RỜI RẠC (CHƯƠNG II: PHÉP ĐẾM) (PHẦN 2)

1. Định nghĩa Một *hệ thức đệ qui tuyến tính cấp k* là một hệ thức có dạng:

$$a_0x_n + a_1x_{n-1} + ... \ a_kx_{n-k} = f_n$$
 (1)
trong đó $a_0 \neq 0$, $a_1,...$, a_n là các hệ số thực;
 $\{f_n\}$ là một dãy số thực cho trước và $\{x_n\}$ là dãy ẩn nhận các giá trị thực.

Trường hợp dãy $f_n = 0$ với mọi n thì (1) trở thành $a_0x_n + a_1x_{n-1} + ... a_kx_{n-k} = 0$ (2) Ta nói (2) là một *hệ thức đệ qui tuyến tính thuần nhất cấp k*.

7

Ví dụ hệ thức đệ qui

$$2x_n - 5x_{n-1} + 2x_{n-2} = -n^2 - 2n + 3$$

$$x_n - 3x_{n-1} + 2x_{n-2} = 20 + n2^{n-2} + 3^n$$

$$2x_{n+2} + 5x_{n+1} + 2x_n = (35n + 51)3^n$$

$$x_{n+2} - 2x_{n+1} + x_n = 0$$

Phương pháp giải một hệ thức đệ qui là đi tìm nghiệm tổng quát của nó; nhưng nếu hệ thức đệ qui có kèm theo điều kiện ban đầu, ta phải tìm nghiệm riêng thỏa điều kiện ban đầu đó.

2. Một số ví dụ

Ví dụ 1. Một cầu thang có n bậc. Mỗi bước đi gồm 1 hoặc 2 bậc. Gọi x_n là số cách đi hết cầu thang. Tìm một hệ thức đệ qui cho x_n

Giải.

Với n = 1, ta có $x_1 = 1$.

Với n = 2, ta có $x_2 = 2$.

Với n > 2, để khảo sát x_n ta chia thành hai trường hợp loại trừ lẫn nhau:

- Trường hợp 1: Bước đầu tiên gồm 1 bậc.

Khi đó, cầu thang còn n-1 bậc nên số cách đi hết cầu thang trong trường hợp này là x_{n-1} .

- Trường hợp 2: Bước đầu tiên gồm 2 bậc.

Khi đó, cầu thang còn n-2 bậc nên số cách đi hết cầu thang trong trường hợp này là x_{n-2} .

Theo nguyên lý cộng, số cách đi hết cầu thang là $x_{n-1} + x_{n-2}$. Do đó ta có:

$$x_n = x_{n-1} + x_{n-2}$$
 hay $x_n - x_{n-1} - x_{n-2} = 0$

Kết quả:

$$X_n - X_{n-1} - X_{n-2} = 0$$

Vậy ta có hệ thức đệ qui tuyến tính thuần nhất cấp 2:

$$\begin{cases} x_n - x_{n-1} - x_{n-2} = 0; \\ x_1 = 1, x_2 = 2. \end{cases}$$

4. Hệ thức đệ qui tuyến tính thuần nhất

Xét hệ thức đệ qui tuyến tính thuần nhất

$$a_0 x_n + a_1 x_{n-1} + \dots + a_k x_{n-k} = 0 (2)$$

Giải bằng cách nâng lên lũy thừa gọi là phương trình đặc trưng của (2):

$$a_0 \lambda^n + a_1 \lambda^{n-1} + \dots + a_k \lambda^{n-k} = 0$$
 (*)

Trường hợp n = 1

Phương trình đặc trưng (*) trở thành $a_0\lambda + a_1 = 0$ nên có nghiệm là $\lambda_0 = -a_1/a_0$. Khi đó, (2) có nghiệm tổng quát là:

$$x_n = C\lambda_0^n$$

Ví dụ 2

$$\begin{cases} 2x_n - 3x_{n-1} = 0; \\ x_0 = 1. \end{cases}$$

Phương trình đặc trưng: $2\lambda - 3 = 0$ có nghiệm là $\lambda_0 = 3/2$.

Nên hệ thức có nghiệm tổng quát là: $x_n = C\left(\frac{3}{2}\right)^n$

Từ điều kiện $x_0 = 1$, ta có C=1. Vậy nghiệm của hệ thức là:

$$x_n = \left(\frac{3}{2}\right)^n$$

$$a_0 x_n + a_1 x_{n-1} + \dots + a_k x_{n-k} = 0$$
 (2)

Trường hợp n = 2

Phương trình đặc trưng (*) trở thành

$$a_0 \lambda^2 + a_1 \lambda + a_2 = 0$$
 (*)

a) Nếu (*) có hai nghiệm thực phân biệt λ_1 và λ_2 thì (2) có nghiệm tổng quát là:

$$x_n = \mathbf{C}_1 \lambda_1^n + \mathbf{C}_2 \lambda_2^n$$

b) Nếu (*) có nghiệm kép thực λ_0 thì (2) có nghiệm tổng quát là:

$$\boldsymbol{x_n} = \boldsymbol{C_1} \, \lambda_0^n + \boldsymbol{n} \boldsymbol{C_2} \, \lambda_0^n = (\boldsymbol{C_1} + \boldsymbol{n} \boldsymbol{C_2}) \, \lambda_0^n$$

các const C_1 , C_2 được xác định từ các điều kiện đầu

Ví dụ 3:

(a)
$$2x_n - 3x_{n-1} + x_{n-2} = 0$$

Phương trình đặc trưng của (1) là:

$$2\lambda^2 - 3\lambda + 1 = 0 \tag{*}$$

có hai nghiệm thực là $\lambda_1 = 1$ và $\lambda_2 = 1/2$. Do đó nghiệm tổng quát của (1) là:

$$x_n = C_1 + C_2 \left(\frac{1}{2}\right)^n$$

$$\begin{cases} 4x_{n+1} - 12x_n + 9x_{n-1} = 0\\ x_0 = 2; x_1 = 4. \end{cases}$$
 (2)

Phương trình đặc trưng của (2) là:

$$4\lambda^2 - 12\lambda + 9 = 0$$

có nghiệm thực kép là $\lambda_0 = 3/2$. Do đó nghiệm tổng quát của (2) là:

$$x_n = \left(C_1 + nC_2\right) \left(\frac{3}{2}\right)^n$$

4. Hệ thức đệ qui tuyến tính không thuần nhất

Xét hệ thức đệ qui tuyến tính không thuần nhất

$$a_0 x_n + a_1 x_{n-1} + \dots + a_k x_{n-k} = f_n$$
 (1)

Hệ thức đệ qui tuyến tính thuần nhất tương ứng là

$$a_0 x_n + a_1 x_{n-1} + \dots + a_k x_{n-k} = 0$$
 (2)

Phương trình đặc trưng của (2), giải bằng cách nâng lên lũy thừa và thay n = k.

$$a_0 \lambda^k + a_1 \lambda^{k-1} + ... + a_k = 0$$

Nghiệm tổng quát của (1) =

Nghiệm tổng quát của (2)

+

Một nghiệm riêng của (1)

Cách tìm một nghiệm riêng của (1) khi vế phải f_n của (1) có dạng đặc biệt như sau:

Dạng 1. $f_n = \beta^n P_r(n)$, trong đó $P_r(n)$ là một đa thức bậc r theo n; β là một hằng số

Dạng 2. $f_n = f_{n_1} + f_{n_2} + f_{n_3} + ... + f_{n_s}$, trong đó các $f_{n_1} + f_{n_2} + f_{n_3} + ... + f_{n_s}$ thuộc dạng 1 đã xét ở trên

Dang 1. $f_n = \beta^n P_r(n)$. Có ba trường hợp nhỏ xảy ra:

- TH 1. β không là nghiệm của phương trình đặc trưng
- TH 2. β là nghiệm đơn của phương trình đặc trưng
- TH 3. β là nghiệm kép của phương trình đặc trưng
- TH1. Nếu β không là nghiệm của phương trình đặc trưng (*) thì (1) có một nghiệm riêng dạng:

$$x_n = \beta^n Q_r(n)$$

TH 2. Nếu β là nghiệm đơn của phương trình đặc trưng (*) thì (1) có một nghiệm riêng dạng:

TH 3. Nếu β là nghiệm kép của phương trình đặc trưng (*) thì (1) có một nghiệm riêng dạng:

$$x_n = n^2 \beta^n Q_r(n)$$

Chú ý $Q_r(n) = A_r n^r + A_{r-1} n^{r-1} + ... + A_0$ là đa thức tổng quát có cùng bậc r với $P_r(n)$, trong đó A_r , A_{r-1} ,..., A_0 là r+1 hệ số cần xác định.

Dang 2.
$$f_n = f_{n_1} + f_{n_2} + f_{n_3} + ... + f_{n_s}$$

Bằng cách như trên ta tìm được nghiệm riêng x_{n_i} (1 \le i \le s) của hệ thức đệ qui:

$$a_0 x_n + a_1 x_{n-1} + \dots + a_k x_{n-k} = f_{n_i}$$

Khi đó $x_n = x_{n_1} + x_{n_2} + x_{n_3} + ... + x_{n_s}$ là một nghiệm riêng của (1)

a)
$$2x_n - 3x_{n-1} + x_{n-2} = 4n + 1$$
.

b)
$$\begin{cases} x_{n+1} - 6x_n + 9x_{n-1} = (18n+12)3^n; \\ x_0 = 2; x_1 = 0. \end{cases}$$

c)
$$\begin{cases} 4x_{n+1} - 12x_n + 9x_{n-1} = (2n^2 + 29n + 56)2^{n-1}; \\ x_0 = 1; x_1 = -2. \end{cases}$$

d)
$$x_n - 4x_{n-1} + 3x_{n-2} = 20 + (2-n)2^{n-2} + 3.4^n$$

a)
$$2x_n - 3x_{n-1} + x_{n-2} = 4n + 1$$
 (1)

Hệ thức đệ qui tuyến tính thuần nhất là:

$$2x_n - 3x_{n-1} + x_{n-2} = 0 (2)$$

Phương trình đặc trưng của (2) là:

$$2\lambda^2 - 3\lambda + 1 = 0 \tag{*}$$

có hai nghiệm thực là $\lambda_1 = 1$ và $\lambda_2 = 1/2$

Do đó nghiệm tổng quát của (2) là:

$$x_n = C_1 + C_2(1/2)^n$$

Bây giờ ta tìm một nghiệm riêng của (1).

Vế phải của (1) là $f_n = 4n+1$ có dạng $P_r(n)$ là đa thức bậc r=1 theo n.

Vì $\beta = 1$ là nghiệm đơn của phương trình đặc trưng (*) nên (1) có một nghiệm riêng dạng: $x_n = n(an + b)$ (4)

Thế (4) vào (1) ta được:

$$2n(an+b) - 3(n-1)[a(n-1)+b] + (n-2)[a(n-2)+b] = 4n + 1.$$

Cho n lần lượt nhận hai giá trị n = 0; n = 1 ta được hệ:

$$\begin{cases} a+b=1; \\ 3a+b=5. \end{cases}$$

Giải hệ trên ta được a = 2; b = -1. Thế vào (4) ta tìm được một nghiệm riêng của (1) là:

$$x_n = n(2n - 1) \tag{5}$$

Từ (3) và (5) ta suy ra nghiệm tổng quát của (1) là:

$$x_n = C_1 + C_2(1/2)^n + n(2n - 1)$$

b)
$$\begin{cases} x_{n+1} - 6x_n + 9x_{n-1} = (18n + 12)3^n \\ x_0 = 2; x_1 = 0. \end{cases}$$

Xét hệ thức đệ qui:

$$x_{n+1} - 6x_n + 9x_{n-1} = (18n + 12)3^n. (1)$$

Hệ thức đệ qui tuyến tính thuần nhất là:

$$x_{n+1} - 6x_n + 9x_{n-1} = 0 (2)$$

Phương trình đặc trưng của (1) là:

$$\lambda^2 - 6\lambda + 9 = 0 \tag{*}$$

có một nghiệm thực kép là $\lambda = 3$.

Do đó nghiệm tổng quát của (2) là:

$$x_n = (C_1 + nC_2).3^n.$$
 (3)

Bây giờ ta tìm một nghiệm riêng của (1).

 $\label{eq:Verba} \begin{array}{ll} \mbox{\it V\'e\' phải của} & \mbox{\it (1)} & \mbox{\it là} & f_n = (18n+12)3^n \mbox{\it c\'o} \mbox{\it dạng} & \beta^n P_r(n) \mbox{\it với} & \beta = 3 \\ \mbox{\it và} & P_r(n) \mbox{\it là} & \mbox{\it dathức bậc } r = 1 \mbox{\it theo} \mbox{\it n.} \\ \end{array}$

Vì $\beta = 3$ là nghiệm kép của phương trình đặc trưng (*) nên (1) có một nghiệm riêng dạng:

$$x_n = n^2(an + b)3^n \tag{4}$$

Thế (4) vào (1) ta được:

$$(n+1)^2[a(n+1)+b]3^{n+1}-6n^2[an+b]3^n+9(n-1)^2[a(n-1)+b]3^{n-1}=(18n+12)3^n$$

Cho n lần lượt nhận hai giá trị n = 0; n = 1 ta được hệ:

$$\begin{cases} 6b = 12; \\ 54a + 18b = 90 \end{cases}$$

Giải hệ trên ta được a = 1; b = 2. Thế vào (4) ta tìm được một nghiệm riêng của (1) là:

$$x_n = n^2(n+2) 3^n$$

Từ (3) và (5) ta suy ra nghiệm tổng quát của (1) là:

$$x_n = (C_1 + nC_2)3^n + n^2(n+2)3^n$$

Thay điều kiện $x_0 = 2$; $x_1 = 0$ vào (6) ta được:

$$\begin{cases}
C_1 = 2; \\
3C_1 + 3C_2 + 9 = 0.
\end{cases}$$

Từ đó ta có:

$$C_1 = 2$$
; $C_2 = -5$.

Thế vào (6) ta có nghiệm riêng cần tìm của (1) là:

$$x_n = (n^3 + 2n^2 - 5n + 2)3^n$$

(5)

c)
$$\begin{cases} 4x_{n+1} - 12x_n + 9x_{n-1} = (2n^2 + 29n + 56)2^{n-1} \\ x_0 = 1; x_1 = -2 \end{cases}$$

Xét hệ thức đệ qui:

$$4x_{n+1} - 12x_n + 9x_{n-1} = (2n^2 + 29n + 56)2^{n-1}$$
 (1)

Hệ thức đệ qui tuyến tính thuần nhất là:

$$4x_{n+1} - 12x_n + 9x_{n-1} = 0 (2)$$

Phương trình đặc trưng của (2) là:

$$4\lambda^2 - 12\lambda + 9 = 0 \tag{*}$$

Có một nghiệm thực kép là $\lambda = 3/2$.

Do đó nghiệm tổng quát của (2)

là

$$x_n = (C_1 + nC_2)(3/2)^n.$$
 (3)

Bây giờ ta tìm một nghiệm riêng của (1).

Vế phải của (1) là

$$f_n = (2n^2 + 29n + 56)2^{n-1}$$

có dạng $\beta^n P_r(n)$ với $\beta = 2$ và $P_r(n)$ là đa thức bậc r = 2 theo n.

Vì $\beta = 2$ không là nghiệm của phương trình đặc trưng (*) nên (1) có một nghiệm riêng dạng:

$$x_n = (an^2 + bn + c)2^n$$
 (4)

Thế (4) vào (1) ta được:

$$4[a(n+1)^2 + b(n+1) + c)2^{n+1} - 12[an^2 + bn + c] 2^n + 9[a(n-1)^2 + b(n-1) + c] 2^{n-1} = (2n^2 + 29n + 56)2^{n-1}$$

Cho n lần lượt nhận ba giá trị n = -1; n = 0; n = 1 ta được hệ:

$$\begin{cases} 3a + \frac{3}{2}b + \frac{1}{4}c = \frac{29}{4}; \\ \frac{25}{2}a + \frac{7}{2}b + \frac{1}{2}c = 28; \\ 40a + 8b + c = 87. \end{cases}$$

Giải hệ trên ta được a = 2; b = 1; c = -1. Thế vào (4) ta tìm được một nghiệm riêng của (1) là

$$x_n = (2n^2 + n - 1)2^n \tag{5}$$

Từ (3) và (5) ta suy ra nghiệm tổng quát của (1) là:

$$x_n = (C_1 + nC_2)(3/2)^n + (2n^2 + n - 1) 2^n$$
 (6)

Thay điều kiện $x_0 = 1$; $x_1 = -2$ vào (6) ta được:

$$\begin{cases} C_1 - 1 = 1; \\ \frac{3}{2}C_1 + \frac{3}{2}C_2 + 4 = -2. \end{cases}$$

Từ đó ta có:
$$C_1 = 2$$
; $C_2 = -6$.

Thế vào (6) ta có nghiệm riêng cần tìm của (1) là:

$$x_n = (2 - 6n)(3/2)^n + (2n^2 + n - 1) 2^n$$

d)
$$x_n - 4x_{n-1} + 3x_{n-2} = 20 + (2-n)2^{n-2} + 3.4^n$$
 (1)

Hệ thức đệ qui tuyến tính thuần nhất là:

$$x_n - 4x_{n-1} + 3x_{n-2} = 0 (1)$$

Phương trình đặc trưng của (2) là:

$$\lambda^2 - 4\lambda + 3 = 0 \tag{*}$$

có hai nghiệm thực phân biệt là $\lambda_1 = 1$; $\lambda_2 = 3$.

Do đó nghiệm tổng quát của (2) là:

$$x_n = C_1 + C_2 \cdot 3^n.$$
 (3)

Bây giờ ta tìm một nghiệm riêng của (1).

Vế phải của (1) là

$$f_n = 20 + (2-n)2^{n-2} + 3.4^n$$

có dạng ở Trường hợp 4.

Xét các hệ thức đệ qui:

$$x_n - 4x_{n-1} + 3x_{n-2} = 20 (1')$$

$$x_n - 4x_{n-1} + 3x_{n-2} = (2-n)2^{n-2} (1'')$$

$$x_n - 4x_{n-1} + 3x_{n-2} = 3.4^n (1''')$$

Lý luận tượng tự như trên ta tìm được:

Một nghiệm riêng của (1') là
$$x_{n1} = -10n$$

Một nghiệm riêng của (1") là
$$x_{n2} = n2^n$$

Một nghiệm riêng của (1''') là
$$x_{n3} = 4^{n+2}$$

Suy ra một nghiệm riêng của (1)

là:

$$x_{n1} = -10n + n2^n + 4^{n+2} \tag{4}$$

Từ (3) và (4) ta suy ra nghiệm tổng quát của (1) là:

$$x_n = C_1 + C_2.3^n - 10n + n2^n + 4^{n+2}$$

Bài tập

1) Giải hệ thức đệ quy

$$\begin{cases} x_n - 5x_{n-1} + 6x_{n-2} = n - 3 & \text{v\'oi } n \ge 2; \\ x_0 = 1; \\ x_1 = 3. \end{cases}$$

- **2)** Cho dãy a_n xác định bởi: $a_n = 4a_{n-1} 4a_{n-2} + 4$ với $n \ge 2, a_0 = 1, a_1 = 2$. Tìm biểu thức của a_n theo n.
- 3) Cho dãy a_n xác định bởi: $a_n = 5a_{n-1} 6a_{n-2} + 2$ với $n \ge 3, a_1 = 1, a_2 = 2$. Tìm biểu thức của a_n theo n.
- **4**) Cho dãy a_n xác định bởi: $a_n = 5a_{n-1} 6a_{n-2} + 2$ với $n \ge 2, a_0 = 4, a_1 = 9$. Tìm biểu thức của a_n theo n.
- 5) Cho dãy a_n xác định bởi: $a_n = 4a_{n-1} 4a_{n-2} + 2$ với $n \ge 2, a_0 = 1, a_1 = 2$. Tìm biểu thức của a_n theo n.

Bài tập

- **6**) Cho dãy a_n xác định bởi: $a_n = 6a_{n-1} 9a_{n-2} + 4$ với $n \ge 2, a_0 = 1, a_1 = 2$. Tìm biểu thức của a_n theo n.
 - 7) Giải hệ thức đệ quy $\begin{cases} x_n 4x_{n-1} + 4x_{n-2} = 6 \text{ với } n \geq 2; \\ x_0 = 1; \\ x_1 = 4. \end{cases}$
 - 8) Giải hệ thức đệ quy $\begin{cases} 4x_n 4x_{n-1} + x_{n-2} = 0 \text{ với } n \geq 2; \\ x_0 = 2; \\ x_1 = 4. \end{cases}$
 - 9) Giải hệ thức đệ quy: $\begin{cases} x_n-8x_{n-1}+15x_{n-2}=0 & \text{với } n\geq 2;\\ x_0=1;\\ x_1=9. \end{cases}$
 - **10**) Giải hệ thức đệ quy $\begin{cases} x_n 5x_{n-1} + 6x_{n-2} = 2n+1 \text{ với } n \geq 2; \\ x_0 = 1; \\ x_1 = 2. \end{cases}$

Bài tâp

$$\begin{cases} x_n + 4x_{n-1} - 5x_{n-2} = 12n + 8; \\ x_0 = 0, x_1 = -5. \end{cases}$$

$$\begin{cases} x_{n+2} - 2x_{n+1} + x_n = 2; \\ x_0 = 1, x_1 = 0. \end{cases}$$

$$\begin{cases} x_{n+2} - 16x_{n+1} + 64x_n = 128.8^n; & \begin{cases} x_{n+2} - 8x_{n+1} + 15x_n = 2.5^{n+1}; \\ x_0 = 2, x_1 = 32. \end{cases}$$

$$\begin{cases} 2x_{n+2} + 5x_{n+1} + 2x_n = (35n + 51)3^n; \\ x_0 = 3, x_1 = 0. \end{cases}$$

$$\begin{cases} 2x_n - 5x_{n-1} + 2x_{n-2} = -n^2 - 2n + 3; \\ x_0 = 1, x_1 = 3. \end{cases}$$

$$\begin{cases} x_{n+2} - 8x_{n+1} + 15x_n = 2.5^{n+1}; \\ x_0 = -1, x_1 = -2. \end{cases}$$

4.3.2 Ứng dụng Hệ thức truy hồi trong đánh giá độ phức tạp của các thuật toán chia để trị

Hệ thức truy hồi thường dùng để đánh giá độ phức tạp của các thuật toán chia để trị:

Nếu gọi f(n) là số các phép toán cần thiết để giải bài toán ban đầu (có cỡ n), thì f(n) thỏa mãn hệ thức truy hồi:

$$f(n) = a f(\frac{n}{h}) + g(n)$$

(gọi là hệ thức truy hồi chia để trị), trong đó:

- a = số bài toán con (nhỏ) khi chia bài toán ban đầu
- n/b = cỡ của mỗi bài toán con nhỏ (thường lấy số nguyên gần nhất lớn hơn (hoặc nhỏ hơn) n/b)
- $g(n) = s \hat{o}$ các phép toán bổ sung khi chia bài toán ban đầu (cỡ n) thành a bài toán con nhỏ.

4.3.2 Ứng dụng Hệ thức truy hồi trong đánh giá độ phức tạp của các thuật toán chia để trị (tiếp)

Khi đó, việc đánh giá độ phức tạp của f(n) cho bởi

Định lý. Giả sử f là hàm tăng và thỏa mãn hệ thức truy hồi:

$$f(n) = a f(\frac{n}{b}) + c$$
với mọi n chia hết cho b, $a \ge 1$, b số nguyên lớn hơn 1,
$$c \in \mathbb{N}_{+} \quad (a, b, c - const). \ Khi \, đó:$$

$$f(n) = \begin{cases} \mathcal{O}(n^{\log_b a}) & \text{; nếu } a > 1 \\ \mathcal{O}(\log n) & \text{; nếu } a = 1 \end{cases}$$

4.3.2 Ứng dụng Hệ thức truy hồi trong đánh giá độ phức tạp của các thuật toán chia để trị (tiếp)

EX7. Cho hệ thức:

$$f(n) = 2 f(\frac{n}{2}) + 3.n$$
, $v \grave{a} f(1) = 7$.

Hãy tìm $f(2^k)$ ($k \in \mathbb{N}_+$). Đánh giá Big- \mathcal{O} đối với f(n) nếu f là hàm tăng.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1]. Kenneth H. Rosen, Discrete Mathematics and Its Applications [7th Edition].
- [2]. Kenneth H. Rosen, Toán học rời rạc ứng dụng trong tin học. Nhà xuất bản khoa học và kỹ thuật, 1997.
- [3]. GS.TS. Nguyễn Hữu Anh, Toán rời rạc. Nhà xuất bản giáo dục.
- [4]. PGS.TS. Phạm Tiến Sơn, Bài giảng tóm tắt Toán rời rạc. Khoa Toán Tin học Trường Đại học Đà Lạt.
- [5]. Seymour Lipschutz and Marclars Lipson, 2000 solved problems in Discrete Mathematics.
- [6]. Bùi Tấn Ngọc, Bộ đề toán rời rạc dùng cho sinh viên Khoa Công nghệ thông tin và cho thí sinh luyện thi cao học ngành Khoa học máy tính, Trường Đại học Quảng Ngãi.
- [7]. TS. Nguyễn Viết Đông, Slides bài giảng tóm tắt và bài tập, Trường Đại học Khoa học Tự nhiên Tp. HCM.
- [8]. TS. Lê Văn Luyện, Slides bài giảng tóm tắt và bài tập, Trường Đại học Khoa học Tự nhiên Tp. HCM.